

Moravská zemská knihovna v Brně

Výroční zpráva o hodnocení výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji v roce 2006

Moravská zemská knihovna v Brně
2007

Obsah:

1. Úvod	3
2. Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí	3
3. Plnění cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji na období 2006 - 2010	4
3.1 Knihovní fondy	5
3.2 Vzdělávání knihovníků	6
3.3 Poradenská a konzultační činnost	6
4. Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí	7
4.1 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce.....	7
4.2 Počet obsluhovaných knihoven.....	8
4.3 Poradenská a konzultační činnost	8
4.4 Statistika knihovnických činností	9
4.5 Vzdělávání knihovníků, semináře.....	9
4.6 Porady.....	10
4.7 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu	11
4.8 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí.....	12
4.9 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí.....	12
4.10 Výměnný fond.....	13
4.11 Cirkulace výměnných souborů.....	14
4.12 Servis výpočetní techniky	16
4.13 Doprava v rámci regionálních funkcí.....	16
5. Hodnocení ekonomických ukazatelů.....	17
6. Celkové hodnocení výkonu a financování regionálních funkcí v roce 2006.....	18

Přílohy:

- Krajský sumář Statistického výkazu výkonu regionálních funkcí za rok 2006
- Krajský sumář Statistického výkazu financování regionálních funkcí
- Statistický výkaz výkonu a financování regionálních funkcí MZK v roce 2006
- Komentář ke Statistickému výkazu výkonu regionálních funkcí MZK v roce 2006
- Komentář ke Statistickému výkazu financování regionálních funkcí MZK v roce 2006
- Statistické výkazy výkonu regionálních funkcí pověřených knihoven JMK v roce 2006
- Komentáře ke Statistickému výkazu výkonu RF pověřených knihoven JMK v roce 2006

1. Úvod

Při zabezpečování regionálních funkcí ve veřejných knihovnách bylo i v roce 2006 přihlíženo k tomu, že zejména neprofesionální knihovny nemají takové zázemí (personální, technické, informační), aby mohly samy plně uspokojovat narůstající požadavky svých uživatelů. Opakující se mechanické činnosti lze zajistit efektivněji z jedné knihovny. Důležitá je pro knihovny také odborná pomoc, zajištění vzdělávání, výměna zkušeností, zprostředkování informací o novinkách v oboru a zejména podpora při zajišťování kvality a aktualizace knihovných fondů.

Rok 2006 byl již druhým rokem, kdy zabezpečování regionálních funkcí knihoven a jejich koordinace byla v plné kompetenci Jihomoravského kraje. Zatímco zajištění regionálních funkcí v prvním roce probíhalo plynule převodem finančních prostředků z Ministerstva kultury ČR na jednotlivé kraje, které je zpravidla ve stejné výši přidělily prostřednictvím svých krajských knihoven pověřeným knihovnám, ve druhém roce rozdělovaly kraje dotaci ze svých vlastních příjmů, tedy z daňových výnosů uplynulého roku.

Ani přes četná jednání mezi Moravskou zemskou knihovnou v Brně a Krajským úřadem JMK se bohužel nepodařilo navázat na plynulé zabezpečení financování regionálních činností knihoven z uplynulých let. První pololetí roku 2006 bylo poznamenáno absencí finančních prostředků, což se negativně projevilo na činnosti regionálních oddělení jednotlivých pověřených knihoven. Za pomoci Krajského úřadu JMK a Odboru kultury a památkové péče se podařilo zajistit knihovnám finanční výpomoc z prostředků kraje, která pomohla překlenout toto období. Zásahu na řešení nepříznivé situace mají rovněž zřizovatelé pověřených knihoven, kteří začátkem kalendářního roku poskytli knihovnám finanční výpomoc a umožnili zajistit alespoň základní provoz regionálních oddělení pověřených knihoven. Rovněž tak zamezili případnému snižování pracovních úvazků, což by ve svém důsledku narušilo plynulost a kontinuitu vykonávané práce.

Potěšující zprávou pro knihovny bylo po neutěšené situaci prvního pololetí schválení dotace na regionální funkce ve výši zohledňující míru inflace v předcházejícím roce.

Právní rámec výkonu regionálních činností v JMK byl a zůstává vymezen následujícími smlouvami:

- 1) Jihomoravský kraj a Moravská zemská knihovna v Brně uzavřely **Smlouvu o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven.**
- 2) Jihomoravský kraj, Moravská zemská knihovna v Brně a příslušné pověřené knihovny uzavřely **Dohodu o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji.**
- 3) Mezi Moravskou zemskou knihovnou a jednotlivými pověřenými knihovnami byla uzavřena **Smlouva o použití přidělených prostředků pro zabezpečení regionálních funkcí.** Součástí každé této smlouvy je příloha s výčtem regionálních funkcí vykonávaných příslušnou pověřenou knihovnou a seznam knihoven, jimž jsou regionální funkce poskytovány.
- 4) Výše požadované dotace je uvedena v **Žádosti o poskytnutí dotace z rozpočtu Jihomoravského kraje v Brně prostřednictvím Moravské zemské knihovny v Brně z Programu podpory zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v JMK**, kterou předložily jednotlivé pověřené knihovny Moravské zemské knihovně v Brně.

2. Finanční zabezpečení výkonu regionálních funkcí

V roce 2006 bylo z rozpočtu Jihomoravského kraje vyčleněno na zajištění výkonu regionálních funkcí krajské knihovny a pověřených knihoven celkem 14.360 tis. Kč, což je částka oproti minulému roku navýšená o míru inflace, která činila 2,2 %. Výsledná dotace se tak zvýšila o částku 310 tis. Kč, což je zaokrouhlená částka z uvedených 2,2 % (2,2 % z 14 050 tis. činí 309 100 Kč).

Vstřícný přístup JMK v otázce navýšené částky určené na zajištění regionálních funkcí se pozitivním způsobem projevilo v celkové činnosti knihoven Jihomoravského kraje a významně

ovlivnil kvalitu poskytovaných služeb i celkovou úroveň knihovnictví Největším nedostatkem bylo poskytnutí dotace až během 2. pololetí roku 2006, čímž utrpěla zejména kontinuita regionálních činností. Mnohé z toho, co nemohlo být z finančních důvodů vykonáváno začátkem roku (metodické návštěvy, revize a aktualizace fondů, nákup knih do VF), muselo být zvládnuto během relativně krátkého období, což se ne vždy zcela podařilo.

Rozdělení dotace na zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven v letech 2003 – 2006

	2003	2004	2005	2006
Knihovna Jiřího Mahena v Brně	500 000	500 000	569 000	581 000
Knihovna Karla Dvořáčka ve Vyškově	1 400 000	1 410 000	1 450 000	1 480 000
MěK Blansko	2 000 000	2 030 000	1 114 000	1 137 000
MěK Boskovice			1 024 000	1 045 000
MěK Břeclav	1 700 000	1 600 000	1 671 000	1 706 000
MěK Hodonín	1 900 000	1 924 000	2 002 000	2 043 000
MěK Kuřim	820 000	900 000	2 591 000	2 645 000
MěK Znojmo	2 015 000	2 020 000	2 129 000	2 173 000
Moravská zemská knihovna v Brně	1 518 000	1 500 000	1 500 000	1 550 000
Celkem	13 233 000	13 284 000	14 050 000	14 360 000

3. Plnění cílů regionálních funkcí stanovených Konceptí rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji na období 2006 - 2010

Začátkem roku 2006 zveřejnila Moravská zemská knihovna **Koncepti rozvoje veřejných knihovnických a informačních služeb v Jihomoravském kraji na období 2006 – 2010**. Koncepte navazuje na Koncepti rozvoje knihoven v České republice na léta 2004 – 2010 při zohlednění situace knihovnictví v Jihomoravském kraji. Jejím strategickým cílem, který vychází z hlavního cíle Koncepte rozvoje knihoven v České republice, je i zabezpečení regionálních funkcí. Cílem roku 2006 bylo další zkvalitňování výkonu regionálních funkcí ve všech poskytovaných službách a rozšiřování okruhu těchto služeb, dále individuální pomoc knihovnám a získávání dalších knihoven, které by mohly tyto služby využívat. Zároveň zlepšení provozních podmínek pro jejich standardní výkon. Ve svém důsledku to představuje zkvalitnění a rozvoj knihovnických a informačních služeb v kraji.

Zabezpečování regionálních funkcí v knihovnách JMK vychází z dokumentu **Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji**, který vymezuje a charakterizuje poskytované služby a současně stanovuje podmínky dotačního řízení.

V roce 2006 vykonávalo regionální funkce v 7 okresech Jihomoravského kraje spolu s Moravskou zemskou knihovnou v Brně 8 pověřených knihoven. Vzhledem k předcházejícímu roku zůstal počet knihoven, se kterými byla uzavřena **Dohoda o zajišťování výkonu regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji**, nezměněn.

K 31. 12. 2006 byly regionální služby poskytovány celkem **724 smluvním knihovnám**, což představuje oproti loňskému roku úbytek o 1,38 % knihoven.

Počet obsluhovaných knihoven v JMK

2003	685
2004	710
2005	734
2006	724

Pověřené knihovny zabezpečovaly (s místními odlišnostmi) všechny regionální činnosti. MZK v Brně vykonávala zejména poradenskou a konzultační činnost, statistiku knihovnických činností, vzdělávání knihovníků, semináře a porady. Knihovna Jiřího Mahena v Brně jako pověřená knihovna okresu Brno – město se spolu se svými 15 pobočkami soustředila při výkonu regionálních funkcí především na tvorbu výměnného knihovního fondu; jeho akvizici, zpracování, distribuci a cirkulaci.

Problémy I. čtvrtletí minulých let, kdy bylo nutné z důvodu absence dotačních financí pro výkon RF zálohovat tyto výkony z příspěvků zřizovatele, zasáhly v roce 2006 i II. čtvrtletí, což se v různé míře negativně projevilo na činnosti regionálních oddělení jednotlivých pověřených knihoven a ve svém důsledku vedlo k omezení výkonu některých funkcí. Ne ve všech pověřených knihovnách se podařilo během následujícího pololetí dohnat časovou prodlevu v poskytovaných službách.

I přes tuto skutečnost usilovaly pověřené knihovny o zachování kontinuity a kvality poskytovaných služeb. Navazovaly přitom na výsledky dosažené v roce 2005 při současném úsilí získat další základní knihovny za odběratele regionálních služeb.

Při jednání s provozovateli knihoven zdůvodňovaly pověřené knihovny stejně jako v uplynulých letech význam evidence knihoven u MK ČR. Na základě předložených dokladů se podařilo zaevidovat další 4 knihovny v okrese Blansko.

Velkým problémem, s nímž se pověřené knihovny každoročně potýkají, je v některých obcích pozastavení činnosti obecních knihoven. V roce 2006 nedošlo ke zrušení ani jedné knihovny, problém pozastavené činnosti zejména u malých knihoven nadále přetrvává.

Ve snaze o sjednocení a koordinaci výkonu regionálních služeb v JMK a k zajištění výkonu jednotlivých činností se v roce 2006 konaly tři porady kolegia ředitelů pověřených knihoven se zástupci KÚ JMK. Dvě porady se uskutečnily v MZK v Brně, jedna na Krajském úřadě JMK. Koncem roku se konala koordinační porada zřizovatelů profesionálních knihoven a vedoucích profesionálních knihoven JMK v MZK v Brně.

Na těchto poradách kromě hlavního programu vystoupili pracovníci pověřených knihoven a informovali o regionálních činnostech, které poskytují smluvním knihovnám. Přínos regionálních služeb pro základní knihovny zhodnotili i přítomní zřizovatelé a profesionální knihovny. Výkon regionálních funkcí podpořený dotačním programem JMK byl knihovny obecně hodnocen jako velmi pozitivní a to na základě jak kladných hodnocení samotných knihoven, tak jejich zřizovatelů, kteří jednotlivé regionální služby využívají a jejichž rozsah i kvalita se zásluhou dotace JMK zvýšila i v roce 2006.

3.1 Knihovní fondy

Oblast budování a využívání knihovních fondů patří mezi nejvýznamnější a nejvíce využívané regionální služby. Nákup knihovních fondů z prostředků obcí uskutečnilo v roce 2006 celkem 5 pověřených knihoven, zpracování knihovních fondů z prostředků obcí celkem 6 pověřených knihoven. Budování výměnných fondů a jejich cirkulace prostřednictvím

výměnných souborů, stejně tak jako revize a aktualizace knihovního fondu, patřily jako každoročně k základním regionálním službám všech osmi pověřených knihoven.

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí byl v JMK zabezpečován pro **178 knihoven**, tzn. o 4 více než v uplynulém roce. Hromadné nákupy nové literatury jsou tradičním zdrojem množstevních slev, které umožňují knihovnám získat větší počet přírůstků do knihovních fondů. Zpracování knihovního fondu si v roce 2006 vyžádalo v regionech **247 knihoven**, což představuje oproti minulému roku nárůst o 35 knihoven.

Význam budování výměnného fondu a jeho cirkulace prostřednictvím výměnných souborů potvrzuje počet knihoven, které tuto službu každým rokem využívají. V roce 2006 využilo v JMK **559 knihoven** (nárůst o 59 knihoven vzhledem k roku 2005), **1 582 souborů** (nárůst o 199 souborů), v nichž bylo **67 718 svazků** (nárůst o 13 714 svazků).

Cirkulace výměnných fondů prostřednictvím souborů napomáhá aktualizaci fondů smluvních knihoven. Přírůstky do výměnných fondů byly nakupovány ze státní dotace na regionální funkce. Z dalších zdrojů doplňování jsou nejčastější dary, v roce 2006 byly výměnné fondy takto doplněny o **1 564 svazků**. Skutečnost, že lze výměnné soubory expedovat do knihoven dopravou v rámci výkonu regionálních funkcí, zvyšuje zájem o tuto službu. Nezastupitelnou úlohu má propagace regionálních služeb mezi knihovny a jejími zřizovateli, což se potvrdilo zejména po podzimních volbách, kdy v mnoha obcích došlo k výměně starostů.

3.2 Vzdělávání knihovníků

Důležitou oblastí, kterou pověřené knihovny v roce 2006 zabezpečovaly, bylo vzdělávání knihovníků včetně pořádání seminářů, porad a konferencí. Vzdělávací programy připravilo pro smluvní knihovny stejně jako v minulém roce 6 pověřených knihoven (kromě Knihovny Jiřího Mahena v Brně, která tento typ činnosti nevykonává a z prostorových důvodů v Městské knihovně v Kuřimi. Účast na vzdělávacích aktivitách projevil **375 knihoven**, což představuje oproti loňskému roku úbytek o 40 knihoven.

Porad, které připravilo 8 pověřených knihoven a MZK v Brně, se zúčastnilo **321 knihoven**. Nejvyšší podíl na vzdělávání knihovníků v JMK měla tradičně MZK v Brně, která coby krajské centrum vzdělávání, připravila pro **145 knihoven** (o 10 více než v uplynulém roce) nejen semináře, ale také akreditovaný Rekvalifikační knihovnický kurz, akreditovaný Specializovaný kurz pro studijní a informační centra škol, kurzy pro pracovníky zpracování knihovních fondů, služeb či práce s dětmi, zajišťovala kurzy IT v počítačové učebně apod., celkem **21 vzdělávacích akcí** v rámci regionálních funkcí. Všechny tyto akce navštívilo z pověřených, základních i odborných knihoven celkem **611 účastníků** (o 44 více než v loňském roce). O **7 porad** (o 3 méně než v roce 2005), které MZK pořádala, projevil zájem **65 knihoven** (o 5 více). Porady v MZK navštívilo celkem **140 účastníků** (o 90 méně).

3.3 Poradenská a konzultační činnost

Poradenská a konzultační činnost pověřených knihoven patřila v roce 2006 mezi nejméně frekventovanější regionální službu, vyžádalo si ji **648 knihoven** (o 55 méně než v roce 2005). Pověřené knihovny JMK uskutečnily spolu s MZK celkem **872 metodických návštěv**, což je o 153 návštěv méně než v uplynulém roce. Z celkového počtu **1 370 poskytnutých konzultací**, zabezpečila MZK v Brně touto činností 65 knihoven JMK (o 5 méně) a poskytla celkem 150 konzultací (o 10 méně).

Konzultace se týkaly nejčastěji výměnných fondů, automatizace knihovnických procesů, revize a aktualizace knihovních fondů, využívání internetu a PIK, statistického výkaznictví, grantových programů MK ČR, knihovnické techniky apod.

4. Hodnocení výkonu jednotlivých regionálních funkcí

V roce 2006 vykonávalo regionální funkce v 7 okresech JMK 8 pověřených knihoven. Vzhledem k předcházejícímu roku zůstal počet pověřených knihoven nezměněn.

Knihovna Jiřího Mahena v Brně zabezpečovala regionální činnosti v regionu Brno-město, jednalo se zejména o tvorbu, distribuci a cirkulaci výměnných souborů. Do krajského výkazu jsou zahrnuty i další regionální činnosti, které KJM v Brně ve svém výkazu uvedla. Jde o regionální služby související s odbornou činností v obsluhovaných knihovnách, pobočkách KJM: poradenskou a konzultační činnost, porady, revize a aktualizace knihovního fondu a dopravu.

Komentář k jednotlivým položkám Statistického výkazu výkonu regionálních funkcí za rok 2006 je zaměřen na práci knihoven pověřených regionálními funkcemi.

4.1 Počet pracovníků zajišťujících regionální funkce

Regionální služby v roce 2006 byly zajišťovány v pověřených knihovnách v přepočteném stavu 27,46 pracovními úvazky; v MZK Brno 3 úvazky. Vzhledem k předcházejícímu roku se jedná takřka o nezměněný stav (27,45 pracovního úvazku v roce 2005).

Pracovníci regionálních oddělení byli přijati do pracovního poměru k výkonu regionálních činností převážně na dobu určitou. Část úvazku vykonávali pracovníci, včetně některých vedoucích pracovníků, kteří se této činnosti věnovali vedle svojí další pracovní náplně, která nad regionálními funkcemi převažovala.

Počet pracovníků zajišťující výkon regionálních funkcí (přepočtený stav)

Region	pracovní úvazky
Blansko	3,00
Boskovice	2,00
Brno-město	2,00
Brno-venkov	5,65
Břeclav	3,01
Hodonín	3,70
Vyškov	3,80
Znojmo	4,30
Celkem	27,46
MZK v Brně	3,00
Celkem	30,46

Všechny pověřené knihovny pracovaly v období finančního provizoria do převedení krajské dotace na regionální funkce se stávajícím počtem pracovníků. Zásluhou vstřícnosti jednotlivých zřizovatelů nedošlo ani v jednom regionu k propouštění pracovníků regionálních oddělení. Pokud došlo k případu, že pracovníkovi končila koncem roku 2005 smlouva o pracovním poměru na dobu určitou (MěK Kuřim), mohl být přijat zpátky do pracovního poměru až po zajištění finančních prostředků.

Tato skutečnost se projevila ve výkonu některých regionálních funkcí. Začátkem roku 2006 se pozornost regionálních oddělení soustředila na činnosti nevyžadující časté výjezdy ke smluvním knihovnám, jako např. vzdělávání organizované pověřenými knihovnami či konzultace. Distribuce výměnných souborů probíhaly převážně ve spojení s metodickými návštěvami, případně po dohodě s jednotlivými knihovnami, které si mohly odvoz samy zajistit. Zcela ochromen byl začátkem roku nákup výměnných fondů.

4.2 Počet obsluhovaných knihoven

V roce 2006 obsluhovala MZK v Brně a knihovny pověřené regionálními funkcemi 724 smluvních knihoven (716+8). Právo využívat regionální služby mají knihovny, které poskytují dle knihovního zákona veřejné knihovnické a informační služby a jsou v evidenci MK ČR. Pověřené knihovny proto věnovaly i v uplynulém roce při jednání s provozovateli knihoven této skutečnosti mimořádnou pozornost. Výsledkem byla evidence dalších 4 knihoven u MK ČR. Pozornost pověřených knihoven se soustředila na knihovny, které nemají uzavřenou smlouvu o poskytování regionálních služeb a nemohou tak využívat možností, které pověřené knihovny nabízejí, zejména možnost využívat výměnné fondy. Nově byly uzavřeny celkem tři smlouvy.

Pořadí regionálních činností podle zájmu knihoven

Pořadí	Regionální funkce	Počet obslužených knihoven
1.	Statistika	734
2.	Poradenská a konzultační činnost	648
3.	Doprava v rámci výkonu RF*	608
4.	Cirkulace VF	559
5.	Vzdělávání knihovníků, semináře	375
6.	Porady	321
7.	Zpracování KF z prostředků obcí	247
8.	Nákup KF z prostředků obcí	178
9.	Pomoc při revizi a aktualizaci KF	109
10.	Servis výpočetní techniky	73

*Tato činnost nepatří mezi sledované standardy RF, umožňuje vlastní výkon RF

4.3 Poradenská a konzultační činnost

Tato regionální služba patří mezi nejvíce využívané odborné činnosti ze strany základních knihoven. Zahrnuje poradenství ke všem problémům knihovnictví. Zájem o ni projevilo 567 knihoven ze 648 obsluhovaných; to je 87,5 % knihoven. Oproti loňskému počtu představuje toto číslo úbytek o 7,87 %.

Frekvence poradenské a konzultační činnosti podle regionů a počtu knihoven, kterým byla poskytnuta:

Znojmo (106), Brno-venkov (105), Vyškov (89), Hodonín (80), Blansko (77), Břeclav (75), Boskovice (32), KJM (3).

Pořadí regionů podle počtu udělených konzultací a metodických návštěv:

konzultace: Hodonín (280), Boskovice (223), Vyškov (218), Brno-venkov (144), Znojmo (133), Blansko (118), Břeclav (104),

metodické návštěvy: Břeclav (199), Vyškov (181), Hodonín (155), Znojmo (117), Boskovice (101), Blansko (67), Brno-venkov (34), KJM (3).

Náplň konzultací a metodických návštěv se týkala všech oblastí práce obslužených knihoven včetně ekonomicko právních otázek. Stejně jako v minulých letech byly konzultace a metodické návštěvy zaměřeny na statistické výkaznictví, automatizaci knihovnických činností včetně internetizace knihoven, výměnné fondy, aktualizaci a revizi knihovních fondů, knihovnickou techniku, grantové programy MK ČR, prostorové a materiální podmínky knihoven a jejich propagaci.

Poradenská a konzultační činnost

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obsloužených knihoven	Počet konzultací	Počet metodických návštěv
Blansko	77	77	118	67
Boskovice	73	32	223	101
Brno-město	15	3	0	3
Brno-venkov	149	105	144	34
Břeclav	78	75	104	199
Hodonín	80	80	280	155
Vyškov	90	106	218	181
Znojmo	154	87	131	116
Celkem	716	567	1 220	857
MZK v Brně	8	81	150	15
Celkem	724	648	1 370	872

4.4 Statistika knihovnických činností

Vykonávání této regionální služby patří mezi statistickou povinnost vyplývající ze zákona č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů. Cílem této činnosti je shromažďování, zpracování a zveřejňování statistických informací z činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven. Sama se bezprostředně na rozvoji regionálních činností nepodílí, poskytuje však potřebné informace pro jejich další rozvoj. Zahrnuje poradenství, kontrolu, urgenci a zpracování statistických výkazů a komentářů. Náročnější konzultace ke statistice jsou zahrnuty v poradenské a konzultační činnosti. Zpracování statistiky je hlavní náplní činnosti regionálních oddělení pověřených knihoven a krajské knihovny v období od počátku ledna do poloviny února.

Ve Statistickém výkazu výkonu regionálních funkcí se liší počty obsloužených knihoven a počty zpracovaných statistických výkazů – do výsledného počtu jsou započteny i zpracované statistiky za jednotlivé pověřené knihovny a regionální sumáře. MZK v Brně zpracovala 7 výkazů (výkaz RF za MZK, pověřené knihovny, celokrajský sumář a Roční výkazy o knihovně za MZK v Brně, profesionální knihovny, neprofesionální a celkový sumář všech knihoven.).

Již druhým rokem je využíván v MZK a v pověřených knihovnách statistický program STAT-Excel, který výrazně usnadňuje a zjednodušuje zpracování statistických výkazů a následné vyhodnocování statistických ukazatelů. Ačkoli je určen především pro vkládání a vyhodnocování údajů, které shromažďuje NIPOS (roční výkaz o knihovně KULT (MK) 12-01), jsou součástí tabulek i údaje z regionálních činností (výměnné fondy, semináře, porady, konzultace). Je tak možno využívat program i pro zjišťování informací týkajících se regionálních činností pověřených knihoven.

4.5 Vzdělávání knihovníků, semináře

Vzdělávání knihovníků a semináře patří mezi regionální službu, o kterou bývá tradiční zájem. Nižší ukazatele oproti roku 2005 byly způsobeny finanční situací v první polovině roku. Vzdělávací aktivity, které připravily pověřené knihovny v roce 2006, navštívilo 230 knihoven ze 716, to je **32,12 %**. V porovnání s minulým rokem to představuje **úbytek o 6,44 %**. Počet obsloužených knihoven se snížil o 40, počet vzdělávacích akcí o 50.

Regiony podle počtu zúčastněných (obsloužených) knihoven:

Znojmo (**66**), Boskovice (**40**), Vyškov (**38**), Hodonín (**36**), Blansko (**26**), Břeclav (**24**).

Kuřim ani v letošním roce nemohla z prostorových důvodů organizovat vzdělávání. V souvislosti s rekonstrukcí knihovny v roce 2007 bude možné zajišťovat i tuto regionální činnost.

Řada knihoven pověřených regionálními službami spojuje vzdělávací programy s poradami pracovníků profesionálních nebo neprofesionálních knihoven do jednoho dne či několika spádových míst regionu (např. Břeclav). Důvodem je především:

- a) minimalizovat uzavírání především profesionálních knihoven s jedním pracovníkem
- b) předcházet problémům s uvolňováním knihovníků jejich zřizovateli
- c) možnost volby místa a termínu vzdělávací akce dle potřeby či zájmu účastníků
- d) aktivnější práce v menším kolektivu účastníků
- e) seznámení se s pracovním prostředím a činností jiné knihovny regionu

Programy vzdělávacích aktivit pověřených knihoven se zaměřily na práci se čtenářem, problematiku automatizace a internetizace knihoven včetně prezentace odpovídajících automatizovaných knihovnických systémů, základy katalogizačních pravidel v návaznosti na knihovnický systém, internetové vyhledávače a jejich využití v knihovnách. Uskutečnily se základní knihovnické kurzy a základní kurzy počítačové gramotnosti.

Mezi úspěšné akce roku 2006 se zařadil Knihovnický kurz se specializací na práci s dětskými čtenáři ve veřejných knihovnách, kurz Náměty pro práci s mladými čtenáři, který se konal v Knihovně Karla Dvořáčka ve Vyškově, Tvorba a podávání malých projektů organizované ve spolupráci s Městskou knihovnou v Tišnově, 5. ročník konference Informační gramotnost nebo seminář Rosteme s knihou pořádaný ve spolupráci se Světem knihy, společností Svazu českých knihkupců a nakladatelů, u příležitosti IV. ročníku knižního veletrhu v Brně.

Vzdělávání knihovníků, semináře

Region	Počet obsluh. knihoven	Počet všech vzdělávacích akcí	Počet v rámci RF	Počet všech účastníků	Počet účastníků v rámci RF	Počet všech vyučovacích hodin	Počet hodin v rámci RF
Blansko	26	6	6	49	45	23	23
Boskovice	40	2	2	45	42	15	15
Brno-město							
Brno-venkov							
Břeclav	24	8	8	160	128	26	26
Hodonín	36	2	2	40	40	20	20
Vyškov	38	10	10	78	78	44	44
Znojmo	66	14	14	144	144	69	69
Celkem	230	42	42	516	477	197	197
MZK	145	34	21	757	611	644	404
Celkem	375	76	63	1 273	1 088	841	601

4.6 Porady

Porady patří mezi důležité regionální činnosti, neboť napomáhají koordinaci a přispívají k dalšímu rozvoji RF. Porad se zúčastnilo celkem **321 knihoven**, což představuje **44,33 %** z celkového počtu 724 obsluhovaných knihoven. Je to o 46 knihoven méně než v minulém roce.

Na poradách byly projednávány aktuální otázky profesionálních a neprofesionálních knihoven, standardy VKIS, výsledky činnosti knihoven za rok 2005, PIK, statistika, revize

a aktualizace výměnných fondů, granty a aktuální informace z oblasti knihovnictví (např. novela autorského zákona, stanovisko MK ČR k veřejnému internetu v knihovnách, problematika připojování malých obcí k internetu), zhodnocení poskytovaných regionálních služeb za uplynulé období či vzdělávání knihovníků.

Porady jsou dlouhodobě pozitivně hodnoceny jako jediná možnost výměny zkušeností a odborných znalostí mezi knihovníky. Vítaná je vždy účast představitelů samosprávy, s nimiž je možno konzultovat jednotlivé problémy a naopak je informovat o činnosti knihoven.

Obdobně jako vzdělávací akce jsou porady často soustředovány do 2-3 spádových obcí regionu a uskutečňovány jako jednodenní společně se vzdělávacími programy – viz Vzdělávání knihovníků, semináře.

Porady

Region	Počet obslužených knihoven	Počet akcí	Počet účastníků
Blansko	6	2	25
Boskovice	11	2	23
Brno-město	15	2	25
Brno-venkov	89	7	131
Břeclav	55	6	124
Hodonín	40	2	50
Vyškov	6	2	12
Znojmo	34	5	63
Celkem	256	28	453
MZK v Brně	65	7	140
Celkem	321	35	593

4.7 Pomoc při revizi a aktualizaci knihovního fondu

Tato odborně a časově náročná regionální služba zaujímá podle počtu obslužených knihoven 9. místo mezi regionálními funkcemi. Je knihovnám zajišťována:

- a) formou odborného vedení revizních prací
- b) praktickým provedením revize včetně potřebné administrativy
- c) kombinací obou způsobů.

Výjezdy do knihoven na provedení úplných revizí včetně aktualizací se realizovaly tak jako v předcházejícím roce až po obdržení dotace na RF, což bylo během druhého pololetí. Tato skutečnost způsobila menší vykazované výsledky než tomu bylo v předcházejícím roce.

Revizí a aktualizací knihovních fondů bylo obsluženo ve sledovaném období **109 knihoven** (v roce 2005 o 16 knihoven více). Revizními pracemi v **93 knihovnách** (o 4 méně) prošlo **407 645 k.j.**, což představuje úbytek o 67 981 k.j. oproti minulému roku. V jedné ze 109 knihoven bylo zrevidováno v průměru 3 739,86 k.j. (v roce 2005 průměrně 3 805,0 k.j.).

MZK v Brně tuto regionální službu přenesla na pověřené knihovny. Zabezpečuje ji v rámci poradenské a konzultační činnosti.

Revize a aktualizace knihovního fondu

Region	Počet obslužených knihoven	Počet revidovaných knihoven	Počet revidovaných KJ	Průměrný počet revidovaných KJ v 1 knihovně
Blansko	8	7	27 459	13 922,71
Boskovice	16	16	22 360	1 397,50
Brno-město	0	0	0	
Brno-venkov	13	13	55 147	4 242,07
Břeclav	22	20	149 179	7 458,95
Hodonín	15	15	92 681	6 178,73
Vyškov	10	10	34 602	3 460,20
Znojmo	12	12	28 217	2 351,41
Celkem	109	93	407 645	4 383,27

4.8 Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Podle zájmu smluvních knihoven se tato regionální služba umístila na 8. místě mezi regionálními funkcemi. Nákupem knihovního fondu, který si finančně dotují zřizovatelé knihoven, bylo obsluženo **178** knihoven, to je **24,86 %** z počtu obsluhovaných knihoven, což je pouze nepatrně více než v minulém roce (23,96 %). Jednalo se o nákup knih do kmenového fondu knihoven financovaných obcí. Tuto regionální službu vykonávaly s výjimkou Blanska, Boskovic a Břeclavi všechny pověřené knihovny.

MZK tuto službu přenesla na pověřené knihovny. Oproti loňskému roku došlo pouze k nepatrnému nárůstu u této služby v celokrajském měřítku (o 0,9 %).

Nákup knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných
Blansko	77	0	0	0
Boskovice	73	0	0	0
Brno-město	15	3	179	20,00
Brno-venkov	149	55	4 541	36,91
Břeclav	78	0	0	0
Hodonín	80	58	5 620	72,50
Vyškov	92	53	2 752	57,60
Znojmo	154	9	352	5,84
Celkem, %	716	178	13 444	24,86

4.9 Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Požadavky na tuto regionální službu ze strany smluvních knihoven ji řadí na 7. místo mezi regionálními funkcemi. V roce 2006 byla poskytována **247** knihovnám z počtu 716 obsluhovaných knihoven; to je **34,49 %** smluvních knihoven, což představuje oproti minulému roku nárůst o 5,29 %.

Zpracování knihovního fondu zabezpečovalo v roce 2006 celkem 6 pověřených knihoven (kromě Blanska a Břeclavi). Na nákup KF z prostředků obcí pro KJM v Brně přispěly 3 městské části (Ořešín, Chrlice, Maloměřice), celkem se jednalo o 179 svazků.

Oproti loňskému roku se zvýšilo procento obslužených knihoven z počtu obsluhovaných v celokrajském měřítku o 5,29 %.

Zpracování knihovního fondu z prostředků obcí

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven	Počet zpracovaných KJ	% obslužených knihoven z obsluhovaných
Blansko	77	0	0	0
Boskovice	73	1	465	1,31
Brno-město	15	3	179	20,00
Brno-venkov	149	91	5 573	61,07
Břeclav	78	0	0	0
Hodonín	80	58	5 620	72,50
Vyškov	90	53	2 752	58,88
Znojmo	154	41	1 578	26,62
Celkem,%	716	247	16 167	34,49

4.10 Výměnný fond

Kromě klasických knižních dokumentů jsou do výměnných fondů podle zájmu knihoven pořizovány i periodika a CD-ROMy. Ke konci roku 2006 bylo ve výměnném fondu osmi pověřených knihoven zaevidováno **115 811 k.j.** Přírůstek výměnného fondu k 31.12. 2006 byl **24 865 k.j.** Největší přírůstek vykázala do výměnného fondu MěK Kuřim (**7 104 sv.**), MěK Hodonín (**3 448 sv.**), MěK Boskovice (**3 431 sv.** zásluhou daru z Minervy), Znojmo (**2 792 sv.**), KJM v Brně (**2 252 sv.**), MěK Břeclav (**2 173 sv.**), KKD Vyškov (**2 166 sv.**), MěK Blansko (**1 499 sv.**).

Výměnné fondy

Region	Počet obsluhovaných knihoven	Počet obslužených knihoven VF	% obslužených knihoven z počtu obsluhovaných
Blansko	77	52	67,53
Boskovice	73	51	69,86
Brno-město	15	15	100,00
Brno-venkov	149	131	87,91
Břeclav	78	65	83,33
Hodonín	80	78	97,50
Vyškov	90	74	82,22
Znojmo	154	93	60,38
Celkem, %	716	559	78,07

4.11 Cirkulace výměnných souborů

O soubory z výměnných fondů budovaných 8 knihovnamí pověřenými regionálními funkcemi požádalo **559** knihoven ze 716 obsluhovaných; to je **78,07 %**. Oproti loňskému roku to představuje nárůst o 59 knihoven, což znamená navýšení o 9,2 %.

Pořadí regionů podle počtu základních knihoven, které požádaly o cirkulaci výměnných fondů: Kuřim (**131**), Znojmo (**93**), Hodonín (**78**), Vyškov (**74**), Břeclav (**65**), Blansko (**52**), Boskovice (**51**), KJM (**15**).

Knihovny si zapůjčily **1 582 souborů**, tedy o 199 souborů více než v uplynulém roce. Do souborů bylo zařazeno **67 718 svazků**, o 13 714 více než v roce 2005. Každá z 559 obslužených knihoven si odebrala v průměru **2,83** souborů (v roce 2005 v průměru 2,76 souborů). Do jednoho souboru bylo zařazeno v průměru **42,8** svazků (v roce 2005 průměrně 39,04 svazků).

Nejvíce souborů vyexpedovala do základních knihoven MěK Kuřim (**380**), Hodonín (**283**), KJM (**253**), MěK Znojmo (**213**), MěK Blansko (**146**), KKD Vyškov (**109**) a MěK Břeclav (**102**) a Boskovice (**96**).

V průměru zařadily knihovny do jednoho souboru: MěK Břeclav **123,24 sv.**, MěK Znojmo **58,16 sv.**, MěK Boskovice **48,15 sv.**, MěK Kuřim **40,04 sv.**, MěK Blansko **36,34 sv.**, MěK Hodonín **36,02 sv.**, KKD Vyškov **23,81 sv.**, KJM **19,05 sv.**

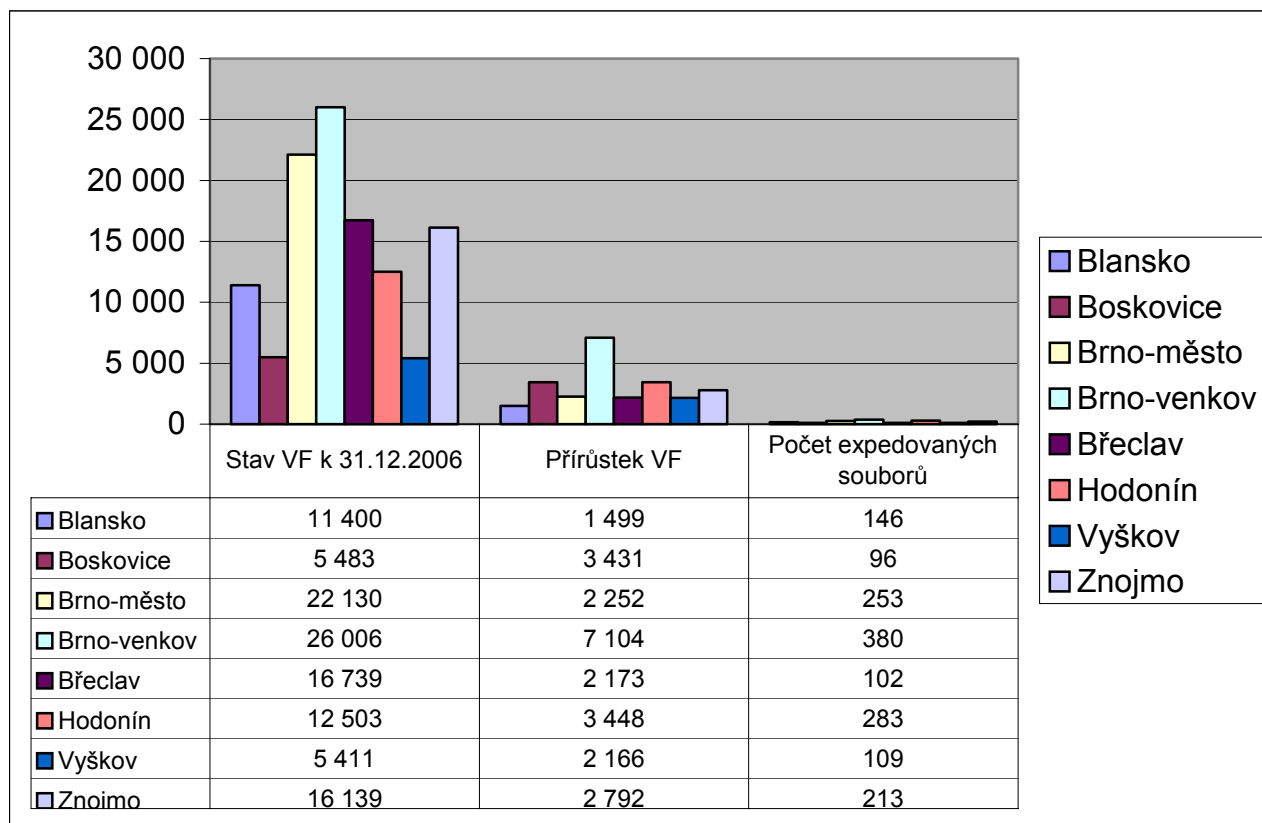
Některé z pověřených knihoven umožňují smluvním knihovnám objednávat a kontrolovat obsah výměnných souborů prostřednictvím on-line katalogu (KKD Vyškov, MěK Břeclav, MěK Blansko). Výměna souborů není vázána na časové období, je umožněna i průběžná cirkulace. Knihovny mají stanovena pravidla pro půjčování výměnných souborů v podobě výpůjčních řádů pro výměnné fondy (KKD Vyškov).

Cirkulace výměnných fondů je 4. nejvíce frekventovanou regionální funkcí. MZK v Brně přenesla tuto službu smluvně na pověřené knihovny.

Výměnné fondy

Region	Stav VF	Přírůstek VF k 31.12. 2006	Počet expedovaných souborů	Počet sv. v souborech	Průměrný počet sv./ 1 soubor
Blansko	11 400	1 499	146	5 306	36,34
Boskovice	5 483	3 431	96	4 623	48,15
Brno-město	22 130	2 252	253	4 822	19,05
Brno-venkov	26 006	7 104	380	15 216	40,04
Břeclav	16 739	2 173	102	12 571	123,24
Hodonín	12 503	3 448	283	10 194	36,02
Vyškov	5 411	2 166	109	2 596	23,81
Znojmo	16 139	2 792	213	12 390	58,16
Celkem, %	115 811	24 865	1 582	67 718	42,80

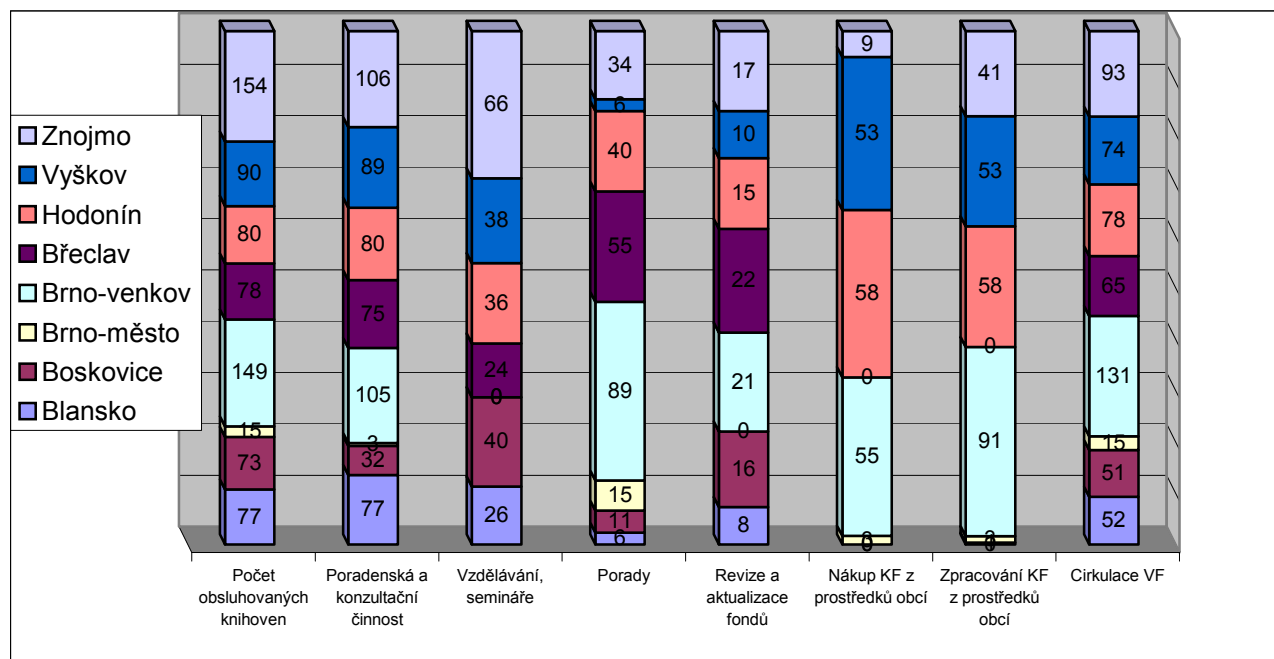
Výměnné fondy

Frekvence jednotlivých regionálních funkcí, porovnání dle počtu obslužených knihoven

Region	Počet obsluh. knihoven	Počet knihoven obslužených regionálními funkcemi						
		Poradenská a konzult. činnost	Vzdělávání, semináře	Porady	Revize a akt. KF	Nákup KF z prostř. obcí	Zprac. KF z prostř. obcí	Cirkulace VF - soubory
Blansko	77	77	26	6	8	0	0	52
Boskovice	73	32	40	11	16	0	1	51
Brno-město	15	3	0	15	0	3	3	15
Brno-venkov	149	105	0	89	21	55	91	131
Břeclav	78	75	24	55	22	0	0	65
Hodonín	80	80	36	40	15	58	58	78
Vyškov	90	89	38	6	10	53	53	74
Znojmo	154	106	66	34	17	9	41	93
Celkem	716	567	230	256	109	178	247	559

Frekvence využití regionálních funkcí pověřenými knihovnami

4.12 Servis výpočetní techniky

Tuto regionální funkci nevykonávají všechny pověřené knihovny. V závislosti na stoupajícím počtu knihoven vybavených PC se zvyšuje i využití této služby. V roce 2006 byla tato služba zaměřena na export a import aktuálních záznamů do počítače při předávání nově zakoupených a zpracovaných knih knihovnám, které mají stejný automatizovaný knihovnický systém, dále provádění upgrade, opravy automatizovaných knihovnických systémů, odstraňování menších závad na hardware, školící a poradenskou činnost.

Servis výpočetní techniky byl poskytnut **73** smluvním knihovnám, to je **10,19 %** z počtu obsluhovaných knihoven (716). Je nejméně frekventovanou regionální službou, která však významně napomáhá zkvalitňovat činnost regionálních oddělení pověřených knihoven.

4.13 Doprava v rámci regionálních funkcí

Služebního vozidla knihovny, zřizovatele, soukromého dopravce či sdruženého vozového parku kulturních zařízení zřizovatele, referentského vozidla k zajištění regionálních služeb požadovaných základními knihovnami regionu použily všechny pověřené knihovny.

V závislosti na charakteru regionu, druhu regionální služby a způsobu jejího uskutečnění se liší počty knihoven, do kterých byla doprava tímto způsobem zajištěna (15–43 knihoven) a počty najetých km (1 250–6 369).

Doprava v rámci regionálních funkcí sloužila převážně k rozvozu souborů výměnného fondu, při provádění revizí a aktualizací knihovního fondu, k distribuci novinek nakoupených a zpracovaných smluvním knihovnám za finanční prostředky obcí a měst, k metodickým návštěvám, k nákupu knihovního fondu a nákupu tiskopisů, především z TÚK v Brně.

Doprava hrazená z dotace na regionální funkce byla realizována do **608 knihoven**. Celkem bylo ujetu **33 535 km** (o 3 868 km méně než v roce 2005) Cesta do jedné z obslužených knihoven byla v průměru **50,22 km** (v loňském roce 57,14 km).

Pořadí pověřených knihoven podle počtu knihoven, do nichž se využila doprava v rámci regionálních funkcí:

MěK Kuřim (**143**), MěK Znojmo (**97**), KKD Vyškov (**89**), MěK Hodonín (**79**), MěK Břeclav (**71**), MěK Blansko (**59**), MěK Boskovice (**55**), KJM v Brně (**15**).

Výčet knihoven dle počtu ujetých km k zajištění regionálních služeb:

MěK Hodonín (**6 369**), MěK Znojmo (**6 179**), MěK Břeclav (**4 593**), KKD Vyškov (**3 216**), MěK Kuřim (**3 052**), MěK Boskovice (**2 481**), KJM v Brně (**1 250**).

5. Hodnocení ekonomických ukazatelů

V rámci Programu podpory zajištění RF získal JMK podle počtu knihoven a jejich poboček a podle počtu obyvatel od roku 2002 do roku 2006 celkem 64,129.000 Kč.

Přehled dotace na regionální funkce od roku 2002, kdy byly obnoveny regionální funkce:

2002	9 320 000
2003	13 115 000
2004	13 284 000
2005	14 050 000
2006	14 360 000

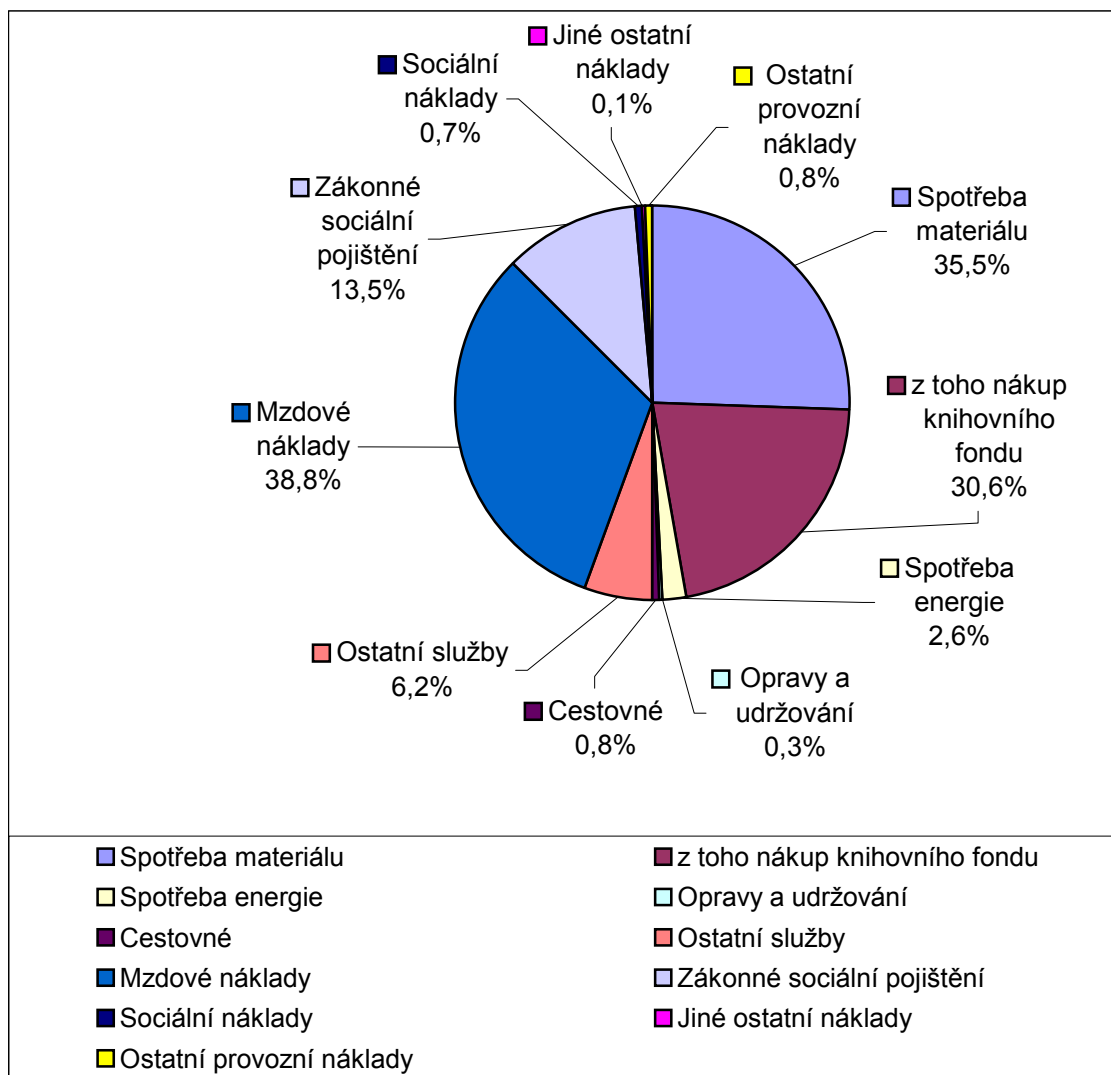
S účinností od 1. 1. 2005 je zabezpečování regionálních funkcí knihoven v kompetenci krajů. Z celkové dotace určené na výkon regionálních funkcí jsou každoročně rozděleny a propočteny finanční částky pro MZK v Brně a pověřené knihovny JMK.

V I. a II. čtvrtletí roku 2006 byly regionální funkce v Jihomoravském kraji z důvodu nedořešeného zajištění financování vykonávány v omezeném rozsahu a musely být zálohovány rozpočtovým provizoriem z příspěvků zřizovatelů. Teprve v II. pololetí, poté co kraj schválil přidělení dotace knihovnám, byl výkon jednotlivých služeb zabezpečován plynule.

Na nákup knihovního fondu vynaložily pověřené knihovny v roce 2006 celkem **3,928.747,90,- Kč** (je to o 175.226,90,- Kč více než v roce 2005). Tato částka sloužila na nákup výměnného fondu, který představuje jednu z nejvýznamnějších činností při zajišťování regionálních funkcí. Z celkových nákladů 12,809.882,68 Kč představuje tato částka **30,66 %** (v roce 2005 představovala 29,68 % z celkových nákladů).

I přes skutečnost, že čerpání dotace bylo v jednotlivých regionech umožněno teprve od II. pololetí roku 2006, byl zásluhou regionálních oddělení zajištěn dostatečný nákup VF. Oproti roku 2005, kdy činil roční přírůstek VF 23 495 svazků, bylo v roce 2006 nakoupeno **24 865 svazků**, tedy o 1 370 svazků více. Přes obtíže s financováním, byly jednotlivé oblasti RF zabezpečeny a rozsah poskytovaných služeb zůstal zachován.

Čerpání dotace na regionální funkce v roce 2006 z celkových nákladů

6. Celkové hodnocení výkonu a financování regionálních funkcí v roce 2006

Standardy a cíle regionálních funkcí se podařilo přes obtížnou situaci v I. pololetí naplnit i v roce 2006. Program podpory zajištění regionálních funkcí knihoven v Jihomoravském kraji napomohl dalšímu zkvalitnění a rozšíření výkonů jednotlivých regionálních funkcí, což se projevilo zejména na úseku poradenství, vzdělávání, budování a využívání výměnných fondů. Dostupnost RF pro základní knihovny byla řešena v některých regionech (např. Brno-venkov) formou spádových oblastí, které napomáhaly zejména při cirkulaci VF.

Pověřené knihovny se snažily vytvářet podmínky pro zlepšování výkonu RF, optimalizovat provozní podmínky a zkvalitňovat pomoc smluvním knihovnám, tak aby byl zajištěn standardní výkon regionálních funkcí.

Také v průběhu roku 2006 byla řešena problematika internetizace knihoven a zajištění dostatečné účasti na Projektu internetizace knihoven.

Nadále se zkvalitňuje obsah webových stránek knihoven, mnohé stránky nově vznikají, často v souvislosti s rekonstrukcemi knihoven (v roce 2006 zejména v okrese Brno-venkov).

Knihovní fondy jsou prostřednictvím on-line katalogů a katalogů výměnných souborů dostupné jednotlivým knihovnám v regionu. Rozšiřovány jsou on-line služby i pro MVS.

Doplňovány a aktualizovány jsou webové stránky oddělení knihovnictví Region na webových stránkách Moravské zemské knihovny v Brně.

Výměnné fondy podstatně napomáhají knihovnám rozšiřovat nabídku výpůjčních služeb občanům. Významná je tato pomoc zejména v obcích, které nenakupují žádný knihovní fond. O tuto regionální službu žádá stále více knihoven.

Obsluhované knihovny navštěvují vzdělávací akce pořádané Moravskou zemskou knihovnou v Brně coby krajským centrem mimoškolního vzdělávání knihovníků. Vzdělávací akce pořádají pro knihovny svého regionu také pověřené knihovny. Cenná je zejména výměna zkušeností, která napomáhá zkvalitňování práce a mnohdy i inovaci zaběhnutých činností. Stále využívané jsou kurzy počítačové gramotnosti, u kterých se do budoucna uvažuje o inovaci jejich obsahové náplně.

Významný posun ve výkonu RF byl zaznamenán ve zlepšení spolupráce s neprofesionálními knihovnami, účasti jejich knihovníků na poradách pověřených knihoven a evidování dalších knihoven.

Regionální funkce umožňují průběžně ovlivňovat odbornou činnost knihoven a postupně rozšiřovat jejich činnost na úroveň místních informačních center.

V Brně 31. ledna 2007

doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc.
ředitel MZK

Zpracovaly: Mgr. Jana Nejezchlebová
Mgr. Monika Kratochvílová
oddělení knihovnictví MZK